

DECEMBER 2004 MILJØ DESIGN TEKNIK NR 04

LYS

ARØS - KUNSTLYSET SKÅNER KUNSTEN

LYSTEKNISK SELSKAB SKAL STYRKE FAGLIGHEDEN

NORDISK LYSPRIS GIK TIL DEN KØBENHAVNSKE METRO

Forsidefoto:

ARoS. Foto: Arkitekterne maa Schmidt, Hammer og Lassen K/S.

LYS er et dansk tidskrift, der behandler inden- og udenlandske lystemaer.

16. årgang nr. 4
December 2004

Udgiver

Lysteknisk Selskab og
DELTA

Redaktion

Kenneth Munck (ansvh. chefredaktør)
Dorte Gram (redaktør)
Maiken Lindberg (red. sekr.)
Poul Erik Pedersen
Vibeke Clausen
Gunver Hansen
Anette Velk
Ulrich Klausen

Grafisk ide og layout

KPTO A/S

Teknisk Produktion

Glumsø Bogtrykkeri

Annoncer

Maiken Lindberg, Lysteknisk Selskab.

Pris

D. Kr. 75,00 pr. nr.
D. Kr. 219,00 p. a.
inkl. fors. + moms
leveret i Danmark

Lys udkommer 4 gange p.a.

Forfatterne alene er ansvarlige for artiklernes indhold, der ikke nødvendigvis udtrykker udgiverens anskuelse.

© Eftertryk af artikler og illustrationer må kun ske efter aftale med redaktionen.

ISSN: 0904-7824

LYS

Lysteknisk Selskab
Engholmvej 19
Postboks 28
3660 Stenløse
Tlf.: +45 47 17 18 00
Fax.: +45 47 17 08 32
e-mail: information@lysteknisk.dk
Hjemmeside: www.lysteknisk.dk

 Dansk Fagpresse

Medlem af Dansk Fagpresse.

5 Ny formand i Lysteknisk Selskab

Fra årsskiftet får Lysteknisk Selskab ny formand. Det bliver arkitekt Tina Jørstian, som mener, at det er vigtigt at styrke fagligheden i selskabets aktiviteter. Hun pointerer også, at Lysteknisk Selskab skal være det naturlige mødested for alle med en professionel indfaldsvinkel til kunstlys, dagslys, lyskilder og armaturer.

12 Nordisk Lyspris

I september uddelte sammenslutningen af lystekniske selskaber i Norden Nordisk Lyspris. Prisen gik til Metroens dybe stationer. I juryens begrundelse hed det bl.a.; "Anlægget tildeles førsteprisen for en velgennemført ide, hvor der gennem en bevidst dagslyskarakter i be-lysningen er sørget for en tryk og sikker belysning både dag og nat". Det er tredje gang, at prisen uddeles og anden gang, at den går til Danmark.

20 AroS – Nyt kunstmuseum i Aarhus

Belysningen i AroS byder på et helt nyt belysningskoncept, hvor langt de fleste kunstværker udelukkende ses i kunstlys. I modsætning til dagslys har kunstlys nemlig den fordel, at det ikke nedbryder kunstværkerne. Den eneste samling, som også får dagslys, er guldaldersamlingen på øverste etage.

- 4 Leder
- 5 Fra medlemsvirksomhed til videntcenter
- 8 Nordlysseminar gik nye veje
- 10 Arkitekterne har glemt kunstlyset
- 12 Nordisk lyspris til Metroen
- 13 Innovativ metrobelysning
- 16 Forslag fra hele Norden
- 20 AroS – Kunstlys skåner kunsten
- 24 Olafur Eliasson – En tankevækkende sansoplevelse
- 26 Debat – Lys skal være meningsfuldt
- 28 Miljøstyrelsen overrækker designpriser
- 31 LysStrejf
- 32 Lysregistreringer – Hovedbanegården og Flintholm stadion
- 34 Træningslyset generer ikke naboerne
- 36 Tre nye danske GreenLight partnere
- 38 UngtLys
- 40 ProduktNyt
- 42 Leverandøroversigten
- 46 I næste nr. + kalender

Mere fokus på belysningen

Kenneth Munck,
ansvarsh. redaktør.

I løbet af de sidste 4-5 år har lyset på få og udvalgte steder fået større og større opmærksomhed. Samtidig er der en gryende interesse for, hvad lyset egentlig gør ved os mennesker. Her i disse vintermåneder kan vi selv kontrollere om belysningsanlægget kan klare sig. For på denne årstid er belysningsanlægget overladt til sig selv og får ikke megen hjælp fra solen og dagslyset.

I sommerhalvåret får selv et dårligt belysningsanlæg en god støtte fra det rigelige dagslys, men i vinterhalvåret er det overladt til sig selv.

Ældre anlæg på kontorer og arbejdspladser kan med simple midler få nyt liv efter de gammelkendte, men ofte oversete og simple metoder. Udsiftning af lyskilder, rengøring af armaturerne, maling af væggene i lyse og friske farver gælder naturligvis stadig, og kan give overraskende nyt liv til gamle belysningsanlæg.

Metroen viser vejen

Når vi ser på nye belysningsanlæg, så er der ved at ske en positiv ændring. Efter en årække med hårdt pres på kvalitet og priser er der flere, som vælger en ny vej. De vælger lyset frem for økonomien. Skaber noget med lyset, lader lyset give liv og oplevelse. Skoler, institutioner og en del kontorer kan stadig gøres mere spændende og levende ved hjælp af lyset, men vi har i løbet af de sidste år set flere gode eksempler, som vi kan glæde os over. Anlæg, hvor lyskvaliteten og lyset har været blandt de vigtigste elementer. Her er Metroen et godt eksempel. Metroen har, som man kan læse i dette nummer af LYS, netop fået Nordisk Lyspris for sit fine samspil mellem kunstlys og dagslys. Rådgivere, bygherrer og arkitekterne bag Metroen fik ros for med stor kvalitetssans og engagement at blande dagslys med kunstlys i de dybeste metrotunneler. Vi har desuden fået åbnet ARoS Århus kunstmuseum, shoppingcentret Fields og den nye Opera i København, hvor lyset og kvaliteten har meget høj prioritet. Vi skal bruge disse nye eksempler sammen med den voksende interesse fra arkitekter og ingeniører til at skubbe disse kvaliteter længere ud i vores dagligdags arbejdssteder og offentlige rum.

Voksende fokus på lys

Lysteknisk Selskab mærker en voksende interesse i kommuner og bymiljøer for lys og belysning, vi mærker det fra arkitekterne, der møder talstærkt op på Lysets Dag, som vi lancerede sidste år, og som afholdes igen i september 2005.

Det er derfor vigtigt at skubbe på denne interesse, så den bliver til en egentlig kvalitetsbølge, som flere og flere kan ride med på, for bølgen ruller ikke af sig selv.

Men hvordan vi får interessen til at blive til en bølge, er jo det gode spørgsmål.

Viden, erfaring og engagement gør det ikke alene. Der skal mere uddannelse til, der skal fælles fokus på kvaliteten, der skal flere gode eksempler til, og så skal vi for alvor til at slå fast, at lyskvalitet ikke kommer af sig selv. Der skal professionelle til: folk med ideer, viden og erfaring, så der ikke overlades for meget til tilfældighederne, for det fortjener hverken lyset eller dem, der skal leve og arbejde i det.

Fra medlemsvirksomhed til videncenter

Lysteknisk Selskab skal styrke fagligheden

AF DORTE GRAM

Fra årsskiftet får Lysteknisk Selskab for første gang nogensinde en kvindelig formand. Det bliver arkitekt Tina Jørstian, som er indehaver af kommunikations- og designfirmaet Replic, hvor hun bl.a. arbejder med PR, bogudgivelser og designkoncepter. Tina Jørstian har tidligere været ansat 8 år hos Louis Poulsen, hvor hun var redaktør på LP Nyt. Derudover har hun været medforfatter og redaktør på bogen "Tænd" om Poul Henningsens lamper og har været PR-chef i Magasin. En af de ting, som hun vil tage fat på under sit formandskab i Lysteknisk Selskab (LTS), er en bedre markedsføring af selskabets aktiviteter udadtil.

"Jeg er overbevist om, at en af de væsentligste konkurrenceparametre i fremtiden bliver viden, og derfor bør Lysteknisk Selskab fortsætte den naturlige udvikling, som allerede er i gang, fra medlemsorganisation til videncenter", siger Tina Jørstian.

Formidling af viden

Det første skridt på vejen til et moderne videncenter er at få indsamlet, struktureret og formidlet den eksisterende viden og erfaring om lys inden for lyskilder, armaturer, dagslys og kunstlys, både indendørs og udendørs. Effektive og relevante måder at gøre dette på er gennem opbygning af netværk på tværs af de mange faggrupper i medlemskredsen og gennem udbygning af LTS's projektvirksomhed.

"Lys er et af de områder i byggeriet, som er sværest at håndtere, fordi det er sådan en u håndgribelig størrelse. Lys handler både om energiforbrug, teknik, æstetik og trivsel, og der er mange parter involveret i projektering, udvælgelse og installation.

I fremtiden vil integrationen af dagslys og kunstlys i byggeriet sandsynligvis blive endnu mere krævende, end den er i dag, bl.a. som følge af den teknologiske udvikling. Behovet for Lysteknisk Selskab vil bestemt ikke blive mindre fremover", påpeger Tina Jørstian.

Hun pointerer, at Lysteknisk Selskab skal være det naturlige mødested for alle med en professionel indfaldsvinkel til kunstlys, dagslys, lyskilder og armaturer. Godt lys kræver arkitekternes og designernes kreative synsvinkel. Omvendt kan der ikke skabes godt lys, hvis den tekniske side ikke også er i orden.

Dorte Gram, Arkitekt m.a.a., Lysteknisk Selskab.

"I fremtiden er Lysteknisk Selskab nødt til at prioritere sine aktiviteter, således at det er de faglige elementer, der bringes i fokus. Lysteknisk Selskab skal tilbyde belysningsbranchen noget, som de ikke kan få andre steder", siger den kommende formand Tina Jørstian.

“Der er rystende mange eksempler på belysningsanlæg, der ikke fungerer optimalt. En af LTS's væsentligste opgaver er derfor at få skabt en endnu bedre dialog på tværs af fag og interesser og måske allervigtigst en gensidig forståelse”, siger Tina Jørstian.

Målgruppen skal udvides

I dag omfatter medlemsgruppen primært rådgivende ingeniører, belysningsfirmaer, elselskaber, kommuner, amter og BST-centre. Dertil kommer en del arkitekter, kunstnere og designere. Målgruppen for fremtidens viden-center skal udvides, således at der kommer endnu flere arkitekter, designere, bygningssejere og bygherrer med.

“Lysteknisk Selskab skal være det sted, hvor folk helt naturligt henvender sig, når de mangler viden om lys eller står med et lysfagligt problem”, siger Tina Jørstian.

Flere nye tilbud

Det er meget vigtigt, at LTS målretter sine aktiviteter, så de også opleves relevante af de unge, der arbejder med eller er interesserede i lys. Den synergieffekt, der opstår, når de etablerede lysfolk og de nyuddannede mødes, er givtig for begge parter og helt uundværlig for kvaliteten af lyset i fremtidens byggeri.

“Det er vigtigt og spændende, at LTS har et Ungt Lys forum. Det er med til at sikre, at der kommer nyt blod ind i belysningsbranchen og samtidig i selskabet. Ungt Lys rummer store muligheder for at animere de unge arkitekt-, design- og ingeniørstuderende til at arbejde videre inden for lys og belysning”, siger Tina Jørstian. På Lysets Dag 2003 havde LTS stor succes med at ramme målgruppen af såvel unge som arkitekter og designere. Trækplasteret var internationale navne som IDEO, Coop Himmelb(l)au og Peter Dehoff.

“Det skal være attraktivt at være medlem af Lysteknisk Selskab. For at det skal blive det, er det nødvendigt med en række nye aktiviteter. En af dem kunne være et fælles årsmøde for alle medlemmerne med en international lysdesigner som trækplaster og nogle mindre workshops som oplæg til en debat”, foreslår Tina Jørstian.

Internettet er et nyt aktiv

Et af de allervigtigste redskaber i fremtidens formidlingsaktiviteter vil blive internettet.

“Kommunikation kræver ikke nødvendigvis, at folk skal mødes rent fysisk. Det vil være helt naturligt at samle den viden og de erfaringer, som LTS sidder inde med på en hjemmeside, som kun medlemmerne får adgang til”, siger Tina Jørstian.

Den medlemsorienterede hjemmeside vil bl.a. kunne indeholde en videndatabase, nyheder, artikler, et debatforum, erfa-grupper og publikationer, som kan downloades.

“I fremtiden vil det i endnu højere grad end i dag være behovet for faglig viden, der vil få folk til at melde sig ind i Lysteknisk Selskab. I den forbindelse må vi overveje, hvordan behovet for et større fagligt fokus kan integreres med den kredsstruktur, vi har i dag”, siger Tina Jørstian.

Kususvirksomheden udbygges

Omkring kurser og seminarer samarbejder LTS i dag med DELTA. For at kunne tilbyde medlemmerne kurser på et endnu højere fagligt niveau end i dag bør LTS i de kommende år udvide kredsen af samarbejdspartnere med f.eks. By og Byg og Arkitekternes efteruddannelse. Der er også tanker om at afholde en slags “Lysets Dag” for teknikere eksempelvis i forbindelse med Eltech-messen.

“Det er vigtigt, at LTS gennem kursusvirksomheden tilbyder medlemmerne noget, de ikke kan få andre steder. Ud over basal viden omkring lys, skal kursusvirksomheden løbende udvikle kurser og seminarer om aktuelle emner som f.eks. lysdioder, styring og regulering, byens lys og skolebelysning”, siger Tina Jørstian.

LTS planlægger desuden at udgive 1-2 anvendelsesorienterede publikationer om året, som følger op på de emner, der tages op i kursus- og seminarvirksomheden. ■

Grundkursus i belysning

Lyset, og ikke mindst den kunstige belysning, spiller en stor rolle for synspræstationen og for vort velbefindende overalt, hvor vi færdes – både ude og inde. En række elementære kvalitetsmæssige krav til belysningen skal være opfyldt; lyset skal have den rigtige retning og mængde, passende farve, gode farvegengivende og rumskabende egenskaber, det må ikke blænde eller give anledning til generende spejlinger og reflekser osv. Samtidig skal belysningen være så energieffektiv som muligt.

“Grundkursus i belysning” afholdes af LYS-kursus – den fælles kursus-tjeneste for DELTA og Lysteknisk Selskab.

*Kurset finder sted på Experimentarium i København, onsdag den 26. januar 2005.
Læs mere på: www.lysteknisk.dk*

13/18.04.05
Euro luce

International belysningsmesse

Samtidig med den Salone Internazionale del Mobile

Messeområdet i Milano

isalo
aloni

Cosmit spa
Foro Buonaparte 65 + 39 02725941
20121 Milano, Italien + 39 0289011563 fax

www.cosmit.it
e-mail info@cosmit.it

